

focused on combining the new and known methods of students' educational activity by transferring knowledge and skills to new situations on the basis of subject-subjective interaction; it is identified psychological and pedagogical aspects of training of future preschool educators to work with gifted children in the conditions of higher educational institution.

Key words: *professional training of students, the integration of the content of normative educational disciplines, artistic-aesthetic development, artistic talent.*

УДК 371.134. : 004 : 371.134

ББК 74.580.253

Марія Веркалець

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ЗОШ І СТУПЕНЯ

У статті розглядаються особливості формування готовності майбутніх учителів початкових класів до інноваційної діяльності в інформаційному освітньому просторі ЗОШ І ступеня, визначається поняття “готовність до інноваційної діяльності” та її компонентний склад. Проаналізовано ознаки сформованості професійної готовності майбутнього педагога до інноваційної діяльності в умовах інформатизації освіти молодших школярів.

Ключові слова: *формування готовності, компоненти готовності до професійної діяльності, інформаційно-комунікаційні технології.*

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток нових інформаційних технологій зумовлює необхідність модернізації системи професійної освіти. На сучасному етапі розвитку освіти молодших школярів України педагог постає реалізатором державної політики щодо інформатизації освіти. Учителю належить готувати молодших школярів до життя і діяльності в інформаційному суспільстві, у світі, де постійно прискорюється процес появи нових знань, де виникає потреба в нових професіях та навчанні впродовж життя. Від професіоналізму педагога залежить, наскільки кожна дитина буде успішною у цифровому і технологізованому суспільстві.

Отож, одним із найважливіших напрямів концепції модернізації професійної освіти України є підготовка педагогічних кадрів нового покоління й формування принципово нової культури педагогічної праці, підготовка учителів початкових класів, які володіють високою кваліфікацією та необхідними компетентностями, готові та здатні застосовувати нові інформаційні технології в професійно-педагогічній діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Формуванню готовності майбутніх педагогів початкової школи до використання комп'ютера в професійній діяльності присвячені наукові роботи О. Суховірського, О. Шиман, Р. Моцика, Г. Лаврентьевої та ін. Використання нових інформаційних технологій у навчально-виховному процесі початкової школи досліджували В. Биков, Р. Гуревич, М. Жалдак, Е. Машбиць, Н. Морзе, С. Раков, О. Співаковський, О. Урсова та ін. Особливостям використання нових інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів присвячені роботи В. Імбер, А. Коломієць, М. Левшиної, Д. Мазохи, Л. Макаренко, Л. Петухової, І. Смирнової, Є. Смирнової-Трибульської, О. Суховірського, І. Шапошнікової, О. Шиман та ін. Професійна підготовка учителя

початкової школи є об'єктом вивчення таких учених: Н. Бібік, В. Бондаря, М. Вашуленка, І. Зязюна, Л. Коваль, І. Онищенко, О. Савченка, А. Хуторського та ін.

Аналіз результатів теоретичних напрацювань учених щодо формування готовності та особливостей підготовки майбутніх фахівців початкової школи до використання ІКТ дав змогу виявити ряд суперечностей: між процесами інформатизації вищої освіти та недостатньою визначеністю ролі й місця ІКТ у процесі підготовки учителів початкових класів; між нагальною потребою суспільства в учителях початкової школи, які на високому рівні вміють використовувати комп'ютерні засоби й інформаційні технології у своїй професійній діяльності, та існуючою системою професійної підготовки цих фахівців; між інертністю традиційної системи професійної освіти та швидкістю оновлення дидактичних систем.

Метою статті є вивчення особливостей формування готовності майбутніх педагогів до інноваційної діяльності в інформаційному просторі ЗОШ І ступеня.

Виклад основного матеріалу. Модернізація професійної педагогічної освіти зорієнтована на підготовку нового покоління педагогів, які володіють не тільки традиційними, а й інноваційними технологіями навчання, здатних не тільки сприймати, зберігати й відтворювати, а й продукувати інформацію, керувати інформаційними потоками й ефективно їх обробляти, творчо й нестандартно вирішувати навчально-виховні завдання, які ставить перед ними сучасна освітня практика. Ці завдання можливо виконати за умови впровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які якісно збагачують та доповнюють систему традиційних форм і методів навчання у вищій школі, забезпечують нові шляхи подачі інформації, інтенсифікують та урізноманітнюють навчально-виховний процес [6].

Підготовка сучасного учителя початкових класів відбувається в умовах реалізації "Національної стратегії розвитку освіти в Україні" на 2012–2021 роки, в якій зазначено, що "пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві" [3]. Заходи, спрямовані на забезпечення інформатизації освіти, передбачають, зокрема:

- формування та впровадження інформаційного освітнього середовища в системі вищої освіти, застосування поряд із традиційними засобами інформаційно-комунікаційних технологій;
- створення інформаційної системи підтримки освітнього процесу, спрямованої на здійснення її основних функцій (забезпечення навчання, соціалізація, внутрішній контроль за виконанням освітніх стандартів тощо);
- повне забезпечення вищих навчальних закладів навчальними комп'ютерними комплексами, а також опорних навчальних закладів освітніх округів мультимедійним обладнанням;
- оновлення застарілого парку комп'ютерної техніки;
- створення електронних підручників та енциклопедій навчального призначення;
- забезпечення доступу навчальних закладів до світових інформаційних ресурсів [3, с. 24].

Для кращого розуміння порушеної нами теми, визначимо поняття *готовності до інноваційної діяльності* в інформаційному освітньому просторі школи І ступеня. Зокрема, І. Гаврик тлумачить його як інтегративну якість особистості учителя початкових класів, що виявляється в діалектичній єдності всіх структурних

компонентів, властивостей, зв'язків і відносин; складне особистісне утворення, що є умовою та регулятором успішної професійної діяльності педагога [1].

У педагогічній літературі велика увага науковців приділяється компонентам професійної готовності. У своїх працях В. Татауров виділяє такі компоненти готовності педагога до професійної діяльності в умовах інформатизації освітнього простору початкової школи:

1) мотиваційно-цільовий компонент – передбачає професійні настанови, позитивне ставлення до професії, інтерес до неї, стійкі наміри присвятити себе педагогічній діяльності тощо;

2) змістово-операційний, до якого належать система професійних знань, умінь і навичок, педагогічне мислення, професійне спрямування уваги, сприймання, пам'яті, дії й операції, необхідні для успішного здійснення професійно-педагогічної діяльності;

3) орієнтаційний компонент – зміст якого складають ціннісно-професійні орієнтації, основою яких є принципи, погляди, переконання, готовність діяти відповідно до них;

4) оцінно-результативний компонент, який включає самооцінку своєї професійної підготовленості і відповідності процесу розв'язання професійних завдань оптимальним педагогічним зразкам;

5) емоційно-вольовий – вплив емоцій та почуттів на забезпечення успішного перебігу і результативності діяльності педагога;

6) психофізіологічний – необхідний функціональний стан організму, що забезпечує передумови виконання професійної діяльності;

7) креативний – здатність до створення нового, нетрадиційний підхід до організації навчально-виховного процесу, вміння творчо вирішувати будь-які професійні проблеми, взаємодіяти з вихованцями, колегами, батьками дітей, вміння розвивати креативність дітей, що втілювалося б у їх поведінці;

8) інформаційно-комунікаційний – необхідний набір знань, умінь та навичок, необхідних для застосування у професійній діяльності сучасних інформаційно-комунікаційних технологій [7, с. 219].

Варто зазначити, що інформаційно-комунікаційний компонент підвищує ефективність професійної діяльності педагога в умовах інформатизації освітнього простору ЗОШ I ступеня. Його формуванню передують усі інші компоненти, а він, в свою чергу, чинить позитивний вплив на підвищення рівня сформованості готовності до інноваційної професійної діяльності учителя.

О. Нікулочкіна у своїх працях визначає структуру готовності сучасного учителя початкових класів до використання ІКТ у професійній діяльності:

1) мотиваційний компонент (бажання ставити перед собою цілі; сформована мотивація саморозвитку; інтерес до використання інформаційних технологій в освітньому просторі початкової школи; потреба в самовдосконаленні; наявність професійно важливих якостей, зокрема креативності, цілеспрямованості, працездатності, відповідальності, наполегливості, здатності до рефлексії своїх дій);

2) функціональний компонент (уміння використовувати засоби сучасних інформаційних технологій, апаратні та програмні засоби, ефективно використовувати технічні навчання, засоби наочності (графіки, діаграми, схеми тощо). Окрім того, дослідниця підкреслює, що слід урахувувати і технічний аспект розв'язання зазначеної проблеми: наявність у навчальному закладі комп'ютерної техніки та засобів мультимедіа, їх доступність для використання учителями початкової школи [4].

Формування професійної готовності педагога до діяльності в інформаційному освітньому просторі школи I ступеня – це довготривалий процес, що передбачає накопичення знань, умінь і навичок практичної діяльності за допомогою нових інформаційних технологій.

Результатом сформованої готовності педагога до інноваційної діяльності є використання ним нових інформаційних технологій у майбутній практичній діяльності, зокрема:

- у навчальній діяльності з метою самостійного набуття, закріплення, повторення навчального матеріалу, групової діяльності;
- у виховній діяльності: естетичне виховання за рахунок використання можливостей комп'ютерної графіки, технології мультимедіа, виховання комп'ютерної комунікативної етики;
- у діагностичній діяльності з метою діагностики психологічного стану учня та діагностики його навчальних досягнень;
- в організаційній діяльності педагога – підготовка та організація навчальних, виховних занять за допомогою ІКТ, якісна підготовка звітної документації (списків, відомостей, статистичної інформації про учнів), у підготовці та проведенні батьківських зборів із наочним представленням звітних матеріалів;
- інформаційно-комунікаційна підтримка навчально-виховного процесу розвиває наочно-образний, наочно-дієвий, інтуїтивний, творчий види мислення школяра; комунікативні здібності; формує вміння приймати оптимальне рішення або пропонувати варіанти рішень у складній ситуації; розвиває навички самоосвіти і самоконтролю; закладає основи інформаційної культури і початки розвитку умінь здійснювати обробку інформації [2, с. 379–380].

Погоджуємось із Н. Олефіренко в тому, що використання інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутнього учителя початкових класів здатні індивідуалізувати процес навчання, що є важливим для реалізації одного із завдань вищої освіти – забезпечити можливість кожному студентові отримати освіту, яка найкраще відповідає його здібностям і особистим переконанням, створити умови, за яких кожний випускник досягає максимально можливого для нього рівня інтелектуального рівня й професійної майстерності. Індивідуалізація навчання стає можливою завдяки наданню кожному студентові можливості вибору власної швидкості і траєкторії в опануванні навчального матеріалу, вибору навчальної і методичної літератури, вибору способів вираження власних задумів тощо.

Можливість вільного доступу до навчальної інформації як під час аудиторної роботи, так і при самостійній підготовці, зумовлюють необхідність змін у проведенні лекційних і практичних занять зі студентами. Так, важливим на лекційних заняттях є не стільки повідомлення нових знань, скільки створення умов для з'ясування проблемних питань, формування умінь і навичок розв'язання професійних завдань, залучення до активної пошукової та наукової діяльності. На практичних заняттях стає необхідним пропонувати завдання, які є наближеними до умов реальної професійної діяльності і мають проблемний та творчий характер – завдання, які орієнтовані на самостійний пошук інформації або шляхів розв'язання поставленого завдання; спрямовані на розробку власних ресурсів для реалізації визначеного дидактичного завдання, орієнтовані на пошук оптимальних технологічних рішень тощо [5, с. 147].

Висновок. Отож, формування готовності майбутнього педагога до інноваційної діяльності в інформаційному освітньому просторі ЗОШ I ступеня є актуальною

проблемою сучасності. Оскільки, сучасне інформатизоване та високотехнологічне суспільство потребує фахівця, який є не тільки різнобічно розвиненою особистістю, але й спеціалістом, здатним швидко адаптуватися до освітніх інновацій, що привносяться інформаційно-комунікаційними технологіями, спроможним ефективно розв'язувати професійні завдання за допомогою новітніх технологій, здібним до самостійного перенавчання, самостійного удосконалення власної підготовки. Одним з найважливіших завдань є створення учителем таких умов навчання молодших школярів, що не тільки збагачують дітей знаннями, але і викликають потребу в пізнанні світу, стимулюють розвиток їх творчих можливостей, відповідають сучасним вимогам щодо організації навчально-виховного процесу в умовах інформатизації освітнього простору школи I ступеня. Таким чином зумовлюється потреба у підвищенні ефективності формування готовності майбутніх педагогів до практичної діяльності шляхом використання нових інформаційних технологій у навчально-виховному процесі ЗОШ I ступеня.

Перспектива дослідження. Проблема формування готовності учителів початкових класів до інноваційної діяльності в інформаційному освітньому просторі ЗОШ I ступеня вивчається багатьма ученими-науковцями. Проте, шляхи підвищення ефективності інформаційної підготовки майбутніх педагогів задля формування їх готовності до інноваційної практичної діяльності у навчально-виховному процесі школи I ступеня потребує подальшого дослідження.

1. Гаврик І. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності: дис. доктора пед. наук: 13.00.04/ В. Гаврик. – Х., 2006. – 475 с.
2. Гордійчук Г. Використання ІКТ у підготовці майбутніх учителів початкової школи/ Г. Гордійчук// Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2014. – Вип. 37. – С. 377-382.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки.
4. Нікулочкіна О. Розвиток інформаційної компетентності вчителя початкових класів у системі післядипломної освіти: дис. канд. пед. наук: 13.00.04/ О. Нікулочкіна – Запоріжжя, 2009. – 278 с.
5. Олефіренко Н. Модернізація підготовки сучасного вчителя початкової школи в умовах інформатизації освіти [Електронний ресурс]/ Н. Олефіренко // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер.: Психолого-педагогічні науки. – 2013. – № 3. – С. 144-148. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2013_3_31
6. Онищенко І. Сучасні підходи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів [Електронний ресурс]/ І. Онищенко// Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер.: Психолого-педагогічні науки. – 2012. – № 6. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2012_6_23
7. Татауров В. Особливості формування готовності майбутніх педагогів до використання інформаційно-комунікаційних технологій [Електронний ресурс] / В. Татауров// Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2012. – Вип. 10. – С. 215-220. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2012_10_43

The article is devoted the features of the formation of readiness to innovate in the information educational area of the primary school of the 1-st degree of future teachers of the elementary school, defines "commitment to innovate" and its component composition. The analysis features of formation the professional readiness to innovative activity in the conditions of informatization of the education of the younger pupils of the future teacher.

Key words: *the formation of readiness, the components of readiness for professional activities, information and communication technologies.*